

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 10994/08

בפני: כבוד השופטת א' פרוקצ'יה
כבוד השופט א' רובינשטיין
כבוד השופט י' דנציגר

המערערת: מדינת ישראל

נגד

המשיבים: 1. רון תורג'מן
2. חברת החדשות הישראלית בע"מ

ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
בת"פ 40247/07 מיום 25.12.08 שניתנה על-ידי כב' השופט
עודד מודריק

בשם המערערת: עו"ד זיו אריאלי, פרקליטות המדינה
בשם המשיב 1: עו"ד אבי אודיז
בשם המשיבה 2: עו"ד ישגב נקדימון; עו"ד עדי אלון

פסק-דין

השופטת א' פרוקצ'יה:

1. זהו ערעורה של המדינה על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
(כב' השופט ע' מודריק), בה התיר למשיבה 2, חב' החדשות הישראלית בע"מ, לפרסם
את קלטות חקירתו במשטרה של המשיב 1, נאשם במשפט פלילי.

הרקע העובדתי

2. נגד המשיב 1, רון תורג'מן (להלן - תורג'מן) ושניים אחרים הוגש ביום 16.8.07
כתב אישום לבית המשפט המחוזי בתל אביב. כתב האישום מייחס להם ביצוען של
עבירות הריגה וחבלה חמורה בנסיבות מחמירות. על-פי כתב האישום, במהלך מפגש
אלים שהתרחש בליל ה-29.7.07 בראשון לציון בין שתי קבוצות של צעירים, הרגו
תורג'מן ושני האחרים את הצעיר צחי בשה בדקירות סכין. כן מיוחסת להם גרימת
חבלות חמורות לשני קטינים נוספים באותו אירוע.

3. בחקירותיו במשטרה, נגבו מתורג'מן שלוש הודעות. בשתי הראשונות, מימים 31.7.07 ו-1.8.07, הודה תורג'מן בדקירת המנוח. בהודעתו השלישית מיום 9.8.07 נכללו אמירות המסתייגות מהודעותיו הקודמות. במהלך משפטו, העלה תורג'מן טענות לענין קבילות שתי הודעותיו הראשונות במשטרה. משכך, התקיים "משפט זוטא" על קבילותן.

4. בחודש מרץ 2008 הגישה המשיבה 2, חברת החדשות הישראלית בע"מ (להלן - חב' החדשות) בקשה להתיר פרסומם של קטעים מתוך התיעוד החזותי של חקירתו של תורג'מן, וזאת במסגרת סעיף 13 לחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002 (להלן - חוק חקירת חשודים). בבקשת חב' החדשות נטען, בין היתר, כי מן הדין להתיר את פרסום קלטת החקירה, בעיקר לאור טענותיו של תורג'מן באשר להתנהלות המשטרה במהלך חקירתו, ודרך גביית הודאתו. חב' החדשות הדגישה בבקשתה את החשיבות הרבה שבהבאה בפני הציבור מידע בדבר דרכי ניהולה של החקירה המשטרתית בעניינו של תורג'מן. כן טענה חב' החדשות, כי למיטב ידיעתה, בית המשפט המחוזי כבר צפה בתיעוד החזותי נשוא הבקשה במסגרת דיון משפטי בדלתיים פתוחות, ועל כן לא יהיה בפרסומו של תיעוד זה כדי להשפיע על ניהולו התקין של המשפט. תורג'מן תמך בבקשת חב' החדשות, ואף הביע ענין מיוחד בקבלתה, מן הטעם כי, לטענתו, נגרם לו עוול רב על-ידי פרסומים מגמתיים של דבריו בחקירה, שמקורם בקציני משטרה. הוא ביטא ענין רב בהבאת תוכן הודעותיו במשטרה לידיעת הציבור, לצורך השגת איזון עם פרסומיה הסלקטיביים של המשטרה, כך לטענתו.

5. המדינה התנגדה לבקשה, מן הטעם העיקרי כי כל עוד לא הסתיים המשפט, עלול הפרסום להביא לדיון ציבורי בחקירה, אשר מטבע הדברים יתמקד בחומר חלקי בלבד מתוך כלל מרכיבי חומר החקירה, והדבר עלול לפגוע בניהולו התקין של המשפט ובאפשרות להגיע לחקר האמת.

6. ביום 16.4.08 דחה בית המשפט המחוזי (כב' השופט ע' מודריק) את בקשת הפרסום, בנימוק כי שוכנע שפרסום הקלטות בטרם תינתן החלטה במשפט זוטא, עלול לגרום לדיון ציבורי שאינו מבוסס על תמונה עובדתית מלאה, והדבר עלול לפגוע באמון הציבור בהליך השיפוטי. עוד ציין בית המשפט, כי לאחר שתינתן החלטה במשפט הזוטא, הוא ישוב וישקול את סוגיית הפרסום המבוקש, מאחר, שעל פני הדברים, נראה שאם יתקיים דיון ציבורי כזה, כשלנגד עיני הציבור מצויה גם החלטת

בית המשפט על הנמקותיה, תהיה בכך הצגה מאוזנת של מצב הדברים, ויינתן מענה הן לזכותו של הציבור לדעת, והן לאינטרס הציבור בקיום הליך משפטי תקין והוגן.

7. ביום 23.12.08 נתן בית המשפט המחוזי את החלטתו במשפט הזוטא. באותה החלטה, נדחתה טענת ההגנה כנגד קבילות ההודעה הראשונה שנגבתה מתורג'מן, וההודעה התקבלה כראיה. בענין ההודעה השניה נקבע, כי היא נמסרה מרצונו החופשי של תורג'מן, וכי לא ננקטו אמצעים פסולה לגבייתה. עם זאת, נקבע כי בנסיבות גביית ההודעה התגלו פגמים בכל הקשור למימוש זכותו של הנאשם להיפגש עם עורך דינו. עם זאת, בית המשפט השאיר את ההכרעה הסופית בענין קבילותה של ההודעה להכרעה הסופית בהליך כולו.

8. עם מתן ההחלטה האמורה, פנה תורג'מן בבקשה חוזרת להתיר את פרסום קלטות החקירה. הפעם חב' החדשות לא חזרה על בקשתה, מן הטעם שבהחלטתו הראשונה הבהיר בית המשפט המחוזי כי ישוב ויידרש לבקשת הפרסום לאחר שתתקבל ההחלטה במשפט הזוטא. המדינה בתשובתה חזרה על התנגדותה לפרסום גם בשלב זה, בטענה כי לכל אורכו של ההליך המשפטי חל, ככלל, איסור על פרסום קלטות חקירה מכוח סעיף 13 לחוק חקירת חשודים, והפרסום בטרם הסתיים המשפט הוא בבחינת חריג שניתן להחילו במקרים יוצאים מן הכלל, רק כאשר אין בהחלתו כדי לפגוע בתקינות ההליך השיפוטי, ובהשפעתו האפשרית על עדות עדים שטרם העידו.

החלטת בית המשפט המחוזי

9. בשלב הדיוני שלאחר ההחלטה במשפט הזוטא, התיר בית המשפט המחוזי את פרסום קלטת החקירה המתעדת באופן חזותי את מהלך חקירתו של תורג'מן במשטרה. בית המשפט ניתח בהחלטתו את מהותו של סעיף 13 לחוק חקירת חשודים בצד הוראת פומביות הדיון השיפוטי המפורטת בסעיף 68(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן - חוק בתי המשפט), ובחן את היחס ההדדי ביניהם. הוא הגיע למסקנה, כי מדובר בשתי הוראות חוק שונות, שכל אחת מהן חלה על סוגיית פרסום קלטת חקירה במרחב זמן שונה. סעיף 13 לחוק חקירת חשודים אוסר, ככלל, פרסום תיעוד חזותי או קולי של חקירה משטרתית בלא רשות מיוחדת של בית המשפט. סעיף 68(א) לחוק בתי המשפט קובע עקרון כללי בדבר פומביות דיוני בית המשפט. לגישת בית המשפט קמא, הוראת סעיף 13 בחוק חקירת חשודים עוסקת בסוגיית פרסום תיעוד חקירה, וחלה החל משלב החקירה והיווצרות התיעוד, ועד להצגתו של התיעוד כראיה בבית המשפט. לעומת זאת, הוראת הפומביות בחוק בתי המשפט על חריגיה, חלה על פרסום תיעוד החקירה משלב הצגת התיעוד כראיה בבית המשפט. יוצא, אפוא, כי כל

אחת ממערכת הדינים האמורה חלה באופן קונקלוסיבי על קטע שונה בשלבי ההליך הפלילי, ואין הן חיות זו בצד זו במשולב על ציר הזמן. עד לשלב הצגת התיעוד כראייה במשפט, נקודת המוצא על-פי סעיף 13 לחוק חקירת חשודים היא כי חל איסור עקרוני על פרסום התיעוד, בכפוף להיתר פרסום על-ידי בית המשפט במקרים חריגים. משלב הצגת התיעוד כראייה במשפט, נקודת המוצא היא כי ניתן לפרסמו, כנגזר מעקרון פומביות הדיון המעוגן בחוק בתי המשפט, בכפיפות לחריגים בסימן ו' בפרק ב' של חוק זה, המאפשרים הגבלת הפרסום מטעמים המופיעים שם.

10. בהחילו פרשנות זו על המקרה הקונקרטי, קבע בית המשפט המחוזי כי משקלטת החקירה הוצגה בבית המשפט, וניתנה החלטה במשפט זוטא, חלות על שאלת פרסומה של הקלטת הוראות פומביות הדיון בחוק בתי המשפט, והן בלבד. העקרון הוא, אפוא, כי קיימת זכות לפרסם את הקלטת, בכפוף לקיומו של חריג אי-פרסום במסגרת סעיף 70 לחוק בתי המשפט, שהנטל להוכחת התקיימותו מוטל על המאשימה. לגוף הענין, בית המשפט בחן האם מתקיים חריג כלשהו לפומביות הדיון על-פי חוק בתי המשפט. הוא דחה את טענת המאשימה כי פרסום תיעוד החקירה באותו שלב עלול לפגוע בעדויות עדים שטרם העידו, ומנגד, נתן ביטוי לחשיבות שבהבאה לידיעת הציבור את תוכן הקלטת בהקשר לטענות תורג'מן בדבר דרך התנהלות המשטרה בחקירה. על-פי קו פרשנות זה, החליט בית המשפט להתיר את פרסום הקלטת, תוך שציין מספר הגבלות לענין עצם הפרסום, והן - כי הפרסום לא יכלול כל התייחסות לעדות של עד שטרם העיד במשפט, להוציא עדים שהם אנשי משטרה, וכן לא יכלול כל פרט מזהה של קטין המעורב בפרשה, בין באופן ישיר ובין עקיף.

11. על החלטה זו מערערת המדינה לפנינו. במסגרת הערעור, ניתן צו עיכוב ביצוע פרסום הקלטת עד להכרעה בערעור.

12. בעת שהערעור היה תלוי ועומד, הוגשה לבית משפט זה הודעת ב"כ תורג'מן, לפיה, ביום 2.4.09 הוצג בבית המשפט המחוזי הסדר טיעון כולל, אשר במסגרתו הוגש כתב אישום מתוקן, והנאשמים בכתב האישום, ותורג'מן בתוכם, הודו בעובדותיו. על בסיס ההודאה, הורשעו תורג'מן ונאשם נוסף בעבירת הריגה. כן הוצגה בפני בית המשפט המחוזי הסכמה בין הצדדים, לפיה יוטל על תורג'מן עונש של עשר שנות מאסר לריצוי בפועל, מאסר מותנה, ותשלום פיצוי בסך של 50,000 ש"ח למשפחת המנוח. כן נקבע מועד מאוחר יותר לטיעונים לעונש. לטענת תורג'מן, נוכח השלב בו מצוי ההליך, כך נטען בהודעה, הוסר כל חשש אפשרי להשפעה שעשויה להיות

לפרסום תיעוד החזותי של החקירה על מהלכו התקין של המשפט. משכך, שב תורג'מן וחזר על בקשתו להורות על פרסום הקלטת המתעדת את חקירותיו במשטרה.

13. בתגובתה להודעת תורג'מן מיום 1.5.09, עמדה המדינה על ערעורה, וטענה כי המועד הראוי להתרת פרסום הקלטות הוא עם סיום ההליך המשפטי כולו, כלומר, לאחר מתן גזר הדין בעניינם של תורג'מן ויתר הנאשמים. כן מדגישה המדינה את חשיבות ההכרעה העקרונית בשאלת היחס שבין הוראות סעיף 13 לחוק חקירת חשודים בענין איסור פרסום תיעוד חזותי של חקירות בלא רשות בית משפט, לבין הוראת פומביות הדיון וחריגיה על-פי חוק בתי המשפט.

טענות בערעור

טענות המדינה

14. טוענת המדינה בערעורה, כי במישור המשפטי העקרוני, שגה בית המשפט קמא בהנחתו הפרשנית כי על סוגיית פרסום קלטות חקירה חלים סעיף 13 לחוק חקירת חשודים והוראות פומביות הדיון על-פי חוק בתי המשפט, במישורי זמן שונים. לגישת המדינה, האיסור בסעיף 13 לחוק חקירת חשודים בדבר פרסום תיעוד חזותי או קולי של חקירה משטרתית, חל על ציר הזמן בלא הגבלה כלל, ואינו חדל לחול על הענין משלב הגשת התיעוד כראיה במשפט, כפי שהניח בית המשפט קמא. על-פי עמדה זו, איסור פרסום תיעוד החקירה ללא אישור בית המשפט על-פי סעיף 13 לחוק חל במהלך החקירה המשטרתית, וכן במהלך המשפט הפלילי ולאחריו, ואף במצבים בהם התיק נסגר בלא הגשת כתב אישום כלל. פירוש הדבר, כי סעיף 13 לחוק חקירת חשודים חל לאורך כל הקו על פרסום תיעוד של חקירה, והמבקש לפרסם חייב בקבלת אישור מיוחד של בית המשפט. יחד עם זאת, קיימת הקרנה של עקרון פומביות הדיון המעוגן בחוק בתי המשפט על האופן שבו יפעיל בית המשפט את שיקול דעתו לענין מתן היתר לפרסום תיעוד החקירה. נסיבות שונות הקשורות בשלב שבו מצוי ההליך השיפוטי, ואפשרות השפעת הפרסום על פרטיות הגורמים המעורבים בחקירה, עשויות להשפיע על החלטת בית המשפט בענין הפרסום. המדינה מביאה שורה של טעמים לעמדה הפרשנית המוצגת על-ידה:

15. ראשית, מלשון סעיף 13 לחוק חקירת חשודים עולה כי תחולתו אינה מוגבלת רק לשלב ההליך הפלילי הקודם לשלב הגשת התיעוד כראייה במשפט. גם החריגים לפומביות הדיון בחוק בתי המשפט, המאפשרים לאסור פרסומים שונים הקשורים

במשפט, אינם מוגבלים לראיות שהוגשו לבית המשפט (סעיפים 70(ה) ו-1(ה) לחוק בתי המשפט).

16. שנית, יצירת אבחנה בין הוראות סעיף 13 לחוק חקירת חשודים לבין הוראות הפומביות בחוק בתי המשפט מבחינת מיקומן על ציר הזמן, אינה עולה בקנה אחד עם הגשמת תכליתו של חוק חקירת חשודים. מטרותיו של איסור הפרסום על-פי חוק זה משתרעות מעבר לשלב שבו תיעוד החקירה הוגש כראיה במסגרת ההליך הפלילי, והן תקפות גם לאחר סיום המשפט. איסור הפרסום נועד, בין היתר, למנוע פגיעה בפרטיות הנחקרים השרירה וקיימת גם לאחר סיום המשפט, להגן על תקינות והגינות ההליך השיפוטי, לשמור על אמון הציבור במערכת המשפט, ולהבטיח באופן כללי את נכונותם של עדים ונחקרים להיחקר במשטרה בחקירה מתועדת, בלא חשש כי ענייניהם הפרטיים יתגלו לעיני הציבור. קבלת פרשנות בית המשפט קמא לפיה, משעה שמוצגת קלטת חקירה כראייה ניתן לפרסמה, ואין עוד צורך באישור בית משפט לצורך כך, משמעותה היא קיום היתר גורף לפרסום בלא פיקוח שיפוטי, ובלא עריכת איזונים כלשהם, גם כאשר עלולה להתלוות אליו פגיעה בצדדים שונים, ובהליך השיפוטי בכללו.

17. שלישית, הפרשנות המצמצמת שניתנה לסעיף 13 לחוק חקירת חשודים בידי בית משפט קמא אינה מתיישבת עם פסיקת בית משפט זה בבש"פ 4275/07 רשות השידור נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 17.9.07) (להלן - ענין זדורוב). באותו ענין נקבע, כי האינטרס המוגן בהוראות סעיף 13 האמור, אינו מצטמצם להליך הפלילי גופו, המתנהל בבית המשפט, אלא מתלווה לכך אינטרס ההגנה על פרטיותם וכבודם של מוסרי הודעות בחקירה משטרתית, אפילו לא הבשילה החקירה לכדי הגשת כתב אישום, וגם מקום שהוגש כתב אישום ונסתיימו ההליכים הפליליים.

18. טוענת עוד המדינה, כי חוק חקירת חשודים נחקק במטרה להגן על זכויות חשודים ונאשמים הנחקרים במשטרה. הצגה ויזואלית או קולית של חקירתו של נחקר, מהווה חדירה קשה לפרטיותו. גם אם אין חולק על דבר חשיבותה ומעמדה של זכות הציבור לדעת, אינטרס זה איננו בעל אופי מוחלט ואינו עומד לעצמו. כנגדו יש לשקול את הפגיעה בפרטיות הכרוכה בפרסום. סעיף 13 לחוק חקירת חשודים נועד לאפשר לבית המשפט לאזן במקרה נתון בין זכות הציבור לדעת לבין החשש לפגיעה בזכות הפרטיות של נחקרים במשטרה.

19. לעמדת המדינה, הכלל הרחב הנובע מסעיף 13 לחוק חקירת חשודים הוא כי אין לפרסם קלטות חקירה של נחקרים במשטרה, וזאת בלא הגבלת זמן, ובלא קשר הכרחי לניהול המשפט. פרסום קלטות בכל שלב שהוא מהווה חריג לכלל, והוא נתון לשיקול דעת בית המשפט המתבקש ליתן היתר לפרסום הקלטת. על מבקש הפרסום מוטל הנטל לשכנע כי בידיו טעם מיוחד המצדיק החלת חריג הפרסום בעניינו. אשר לאופן הפעלת שיקול הדעת השיפוטי בענין החלת חריג הפרסום, לא ניתן להתוות מראש כללים נוקשים. עם זאת, ניתן להתחשב, בין היתר, בשיקולים הבאים: עמדת הנחקר - ככל שהוא מתנגד לפרסום תיעוד החקירה, יהא בכך שיקול חשוב שלא להתיר את הפרסום; השלב בו מצויים ההליכים המשפטיים - ככל שההליך מצוי בשלבים מוקדמים יותר, תיטה הכף לעבר איסור הפרסום; הצורך בפרסום הקלטות - מעבר לקיומו של ענין ציבורי בפרסום, על מבקש הפרסום להצביע על חשיבות פרסום תיעוד החקירה במדיום חזותי או קולי דווקא, ומדוע לא ניתן להסתפק בנסיבות הענין בפרסום באמצעי אחר, כגון תמליל החקירה, שפגיעתו בפרטיות הינה מתונה יותר; מהות הענין לציבור - יש לתת את הדעת להיקפו וטיבו של הענין הציבורי בפרסום, ונדרש אינטרס מיוחד המצדיק את פרסום קלטת החקירה דווקא, להבדיל מפרסום תוכן החקירה באמצעים חלופיים.

20. בהתייחסה למקרה שלפנינו, מוסיפה המדינה, כי אין ליתן משקל מכריע לרצונו של תורג'מן בפרסום התיעוד החזותי של חקירתו במשטרה. אמנם, התנגדותו של נחקר לפרסום תיעוד חקירתו היא בבחינת שיקול מרכזי המטה את הכף לעבר איסור פרסום, אך להסכמתו של נחקר לפרסום כזה או אף לקיום ענין מיוחד מצדו בפרסום כזה, אין לייחס משקל מכריע בכיוון להתרת הפרסום, שכן בצד התחשבות ברצונו של הנחקר, על בית המשפט להעריך את משקלן של שאר התכליות העומדות ביסוד עקרון אי-הפרסום של קלטת חקירה על-פי סעיף 13 לחוק חקירת חשודים, שהן רחבות משאלת עניינו של הנחקר בפרסום.

21. בענייננו, טוענת המדינה, כי הבקשה לפרסום התיעוד החזותי של חקירתו של תורג'מן לא פירשה מהו האינטרס הציבורי המיוחד הנילווה לפרסום קלטות החקירה דווקא, להבדיל מפרסום תוכן המילולי של החקירות. בית המשפט קמא לא בחן אם ניתן לענות לענין הציבורי בפרסום החקירה בדרך של היזקקות למדיום חלופי של פרסום, כגון הצגתו המלאה של תמליל החקירה. במקרה זה, התוכן האצור בקלטות החקירה מתואר בהרחבה גם בהחלטת בית המשפט קמא במשפט הזוטא, ופרסום ההחלטה עשוי לענות על האינטרס הציבורי בפרסום.

22. עוד טענה המדינה, כי בית המשפט קמא שגה משהתעלם מההשפעה הכללית העלולה להיות לפרסום קלטות חקירה על נכונותם הפוטנציאלית של עדים ונחקרים לשתף פעולה עם רשויות אכיפת החוק, ולהשיב על שאלות בחקירה. היא הוסיפה, כי בית המשפט קמא, בהתירו את הפרסום, שגה עוד משלא נתן משקל מספיק לכך שבעת מתן החלטתו, טרם הוכרעה שאלת קבילות ההודעה השניה של תורג'מן, ולא יחס משמעות לחשש כי פרסום קלטת החקירה בשלב זה עלול לגרור "משפט ציבורי" בשאלת קבילות ההודעה, בטרם ניתנה הכרעה שיפוטית בענין זה, על כל ההשלכות הנובעות מכך לענין תקינות ההליך השיפוטי.

טענותיו של תורג'מן

23. טוען תורג'מן, כי לו ולבני משפחתו יש אינטרס אישי ממשי בפרסום הקלטות של חקירתו. במהלך ניהול חקירת המשטרה ועד להגשת כתב האישום, פרסמו כלי התקשורת, כך נטען, כי תורג'מן הודה ושחזר את מעשיו, הכל תחת הכותרת של "רצח" המנוח. בכל הפרסומים, לא היה זכר לאשר התרחש במהלך חקירתו. טוען תורג'מן, כי לו ולבני משפחתו עומדת הזכות כי הציבור יידע כיצד הובל על-ידי המשטרה למסור את הודייתו, ומה עוללו לו חוקרי המשטרה במשך שעות של תחקור דורסני ומשפיל. לדבריו, עניינו להביא לידיעת הציבור את התמונה המלאה בנוגע להודייתו ונסיבות גבייתה, הוא אינטרס בעל משקל רב, המתיישב גם עם מטרת סעיף 13 לחוק חקירת חשודים, להגן על פרטיותו וכבודו של הנחקר. במקרה זה, בשונה מן הרגיל, דווקא פרסום ההקלטה עשוי להחזיר לתורג'מן ולמשפחתו מעט מכבודם, שנרמס במהלך החקירה, כך על-פי הטענה.

24. מוסיף תורג'מן, כי טיעוני המדינה כנגד הפרסום, הנעוצים בטעם כי הפרסום עשוי להיות חלקי ומגמתי, מאבדים ממשקלם במקרה זה נוכח העובדה כי בית המשפט המחוזי נתן את החלטתו במשפט הזוטא. בהחלטה זו מצוי כל המידע הרלבנטי המונע חשש לפרסום מגמתי, ובפרסום קלטת החקירה יש כדי להביא לדיון ציבורי ראוי, ואין בו כדי לפגום בהמשך ניהול ההליך.

25. תורג'מן טוען - וטענתו מתייחסת לשלב שקדם להסדר הטיעון עמו - כי אין ממש בטענת המדינה לפיה פרסום התיעוד החזותי עשוי היה להשפיע על עדותם של קטינים וצעירים ששמו נקשר לפרשה שבבסיס האישום. הוא מפרט את העדויות שהיו צפויות להישמע בהקשר זה, ומסביר מדוע הפרסום לא היה מביא לשיבושן. פירוט זה שוב אינו רלבנטי לענייננו, בשל הסדר הטיעון שנתקבל.

26. תורג'מן חולק על טענת המדינה לפיה לפרסום הקלטת תהא השפעה כללית על נכונותם של עדים ונחקרים לשתף פעולה עם הרשויות. פרסום תיעוד חזותי של חקירתו שלו אינו שקול כביטוי נכונות לאשר כל תיעוד חקירה באשר הוא, מה גם שבעניינו ישנה בקשה מיוחדת של הנחקר עצמו להתיר את הפרסום. לדבריו, דווקא פרסום התיעוד החזותי בעניינו יחזק את אמון הציבור במערכות אכיפת החוק, ויצביע על כך כי הן אינן פועלות במסתרים, ומאפשרות ביקורת ציבורית על תקלות חמורות בהתנהלות המערכת המשטרית, הדורשות תיקון. הבאה לתודעת הציבור כיצד אמורה להתנהל חקירה משטרית, ומהן זכויותיהם של נחקרים, מקדמת אינטרס ציבורי ממשי המצדיק את פרסום הקלטת. זאת, כדי להטמיע את הנורמות הראויות בענין החקירה, ולהגביר את חשיפת חוקרי המשטרה לביקורת ציבורית אשר תצמצם את הפרות הכללים בענין זה. הפרסום יתרום לקיומו של דיון ציבורי בשאלת זכויות נחקרים, ולמולם - את דרכי התנהלות חוקרי המשטרה. דיון ציבורי יעיל כזה יתקיים באופן המיטבי לאחר פרסום התיעוד החזותי של החקירה, שכן רק באמצעותו, להבדיל מפרסום תוכן החקירה באמצעי חלופי, ניתן להתרשם באופן אמיתי כיצד התנהלה חקירתו של תורג'מן, וכיצד נגבתה הודייתו.

טענות חב' החדשות

27. עמדתה של חב' החדשות היא, כי ביחס שבין איסור הפרסום של תיעוד ויזואלי או קולי של קלטות חקירה, כאמור בסעיף 13 לחוק חקירת חשודים, לבין עקרון פומביות הדיון הכפוף לחריגים, המעוגן בחוק בתי המשפט, יש לנקוט בגישה פרשנית לפיה, מרגע שתיעוד חקירה חצה את מפתנו של בית המשפט, ואף נדון על-ידי בית המשפט ונקבעו לגביו ממצאים שיפוטיים, יש לפרש את סעיף 13, ולהפעיל את שיקול הדעת השיפוטי במסגרתו, באופן שבו הפרסום של קלטת החקירה הוא הכלל, ואיסור הפרסום הוא החריג. בנסיבות אלה, נוטה הכף לעבר מימוש עקרונות הפומביות, השקיפות והפרסום, ואילו איסור הפרסום והצנעה מהציבור של חומר זה אמורים להיות חריג לכלל. בנסיבות מקרה זה, מתקיים ענין ציבורי מיוחד להציג בפני הציבור את תיעוד חקירתו של תורג'מן, ודווקא בדרך של פרסום התיעוד הויזואלי של החקירה.

28. חב' החדשות מציינת, כי בעקבות החלטת בית המשפט המחוזי להתיר את הפרסום, היא פרסמה ביום 25.12.08 באתרי האינטרנט שלה קטעים מן התיעוד החזותי של חקירת תורג'מן במשטרה. קטעים אלה הוסרו על-ידי מאתרי האינטרנט, לאחר שנודעה לה החלטת בית המשפט המחוזי לעכב את ביצוע החלטתו ב-48 שעות, במהלכן הוגש ערעור המדינה לבית משפט זה.

29. טוענת חב' החדשות, כי תכליתה של החובה שעוגנה בחוק חקירת חשודים לתעד חקירות בתיעוד חזותי וקולי הינה כפולה: להבטיח אפשרות להתרשם במישרין ממהלך החקירה, כדי להעריך כראוי את קבילותה ומשקלה של הודאה שנתקבלה במסגרתה, וכן לאפשר פיקוח אפקטיבי על דרכי התנהלות החקירה בידי המשטרה, ולהגן בצורה יעילה יותר על זכויותיו של הנחקר. לטענת חב' החדשות, התיעוד החזותי של החקירה הוא חלק מהליך משפטי פומבי, וחולש עליו העקרון החוקתי של פומביות הדיון, המעוגן בחוק יסוד: השפיטה. במקרה זה מדובר בתיעוד חזותי שהוגש כראייה, הוקרן באולם בית המשפט בישיבה פומבית, ונקבעו לגביו ממצאים שיפוטיים. ממעמדו הנישא של עקרון פומביות הדיון מתחייב כי החריגים לו, והחריג בסעיף 13 לחוק חקירת חשודים בכלל זה, יפורשו באורח דווקני. עיקרו של עקרון הפומביות נשען על עקרונות חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת, ונגזרת מהם זכות הציבור לקבל מידע על אופן פעולתן של הרשויות הציבוריות. במסגרת הגשמת עקרון הפומביות, לכלי התקשורת נודע תפקיד מרכזי. עקרון פומביות הדיון משתרע גם על מסמכים וראיות המוגשים לבית המשפט, ומכוח עקרון זה צומחת גם הזכות לפרסם חומר אשר הוצג בהליך הפלילי הפומבי בין כתלי בית המשפט. ההגבלה על פרסום תיעוד חקירה צריכה להתפרש בצמצום רב, במיוחד כאשר מדובר בחומר שהוגש לבית המשפט, נצפה על-ידו, ונקבעו לגביו ממצאים שיפוטיים. גם אם קיימת דעה לפיה ראוי לאסור גילוי חומר חקירה בטרם הוגש כראייה, הרי משעה שהוגש כראייה כאמור, ונצפה במסגרת דיון פומבי, חל עליו עקרון הפומביות, בכפוף לחריגים שדינם להתפרש בצמצום מירבי. בנסיבות מקרה זה, יש טעמים כבדי משקל להתרת הפרסום, ואין הצדקה לפגיעה בכלל הפומביות. הרציונאל להגנה על הפרטיות אינו מתקיים, שכן תורג'מן מבקש את הפרסום; הרציונאל להגנה על תקינות ההליך השיפוטי אף הוא אינו מתקיים, לאור השלב המתקדם בו מצוי ההליך; לציבור יש ענין ציבורי רב בפרסום - הן ענין כללי והן ענין פרטיקולרי בנסיבותיה המיוחדות של החקירה במקרה זה. יש ערך מיוחד לפרסום החקירה באמצעות קלטת ויזואלית או קולית, ואין הדבר דומה לפרסום תוכן החקירה באמצעים אחרים.

30. עוד נטען, כי מקרה זה שונה בתכלית מענין זדורוב, שם התבקש פרסום תיעוד חזותי של חקירה כחודש וחצי בלבד לאחר הגשת כתב האישום, ובטרם הוגש התיעוד לבית המשפט. לאור הגשת בקשת הפרסום בשלב מוקדם ביותר של ההליך הפלילי, היא נדחתה באותו מקרה. אין הדבר דומה למקרה זה, בו התיעוד כבר הוגש כראייה במשפט, נצפה על-ידי בית המשפט, נקבעו לגביו ממצאים, והנחקר עצמו מעוניין ומסכים לפרסום. גם אם תתקבל עמדת המדינה לפיה הכלל הרחב על-פי סעיף 13 הוא

איסור פרסום קלטות חקירה בכל שלב בהליך הפלילי, והיתר הפרסום הוא החריג, מתקיימים במקרה זה כל הטעמים המצדיקים החלת החריג ומתן היתר, כאמור.

ממכלול טעמים אלה, מבקשת חב' החדשות להתיר את הפרסום.

הכרעה

31. הסוגיה שבפנינו מצריכה הכרעה בשאלה מהו טיבו של האיסור הקבוע בסעיף 13 לחוק חקירת חשודים, האוסר פרסום תיעוד חזותי או קולי של חקירה בלא רשות בית המשפט, וקובע ענישה פלילית להפרת איסור זה. גרעין השאלה נעוץ ביחס בין האיסור האמור לבין עקרון פומביות הדיון השיפוטי, שעיקרו בחשיפה של חומר ראיות לעין הציבור, בין בתחומי אולם בית המשפט, ובין בפרסום בתקשורת, בכפוף לחריגים המנויים בחוק בתי המשפט; מה משקלם של אינטרסים שונים המתנגשים בסוגיה זו, ובהם חופש הביטוי, הצורך בשקיפות בפעולותיה של הרשות החוקרת, בזכות הציבור לדעת מול עקרונות של שמירה על הפרטיות של הנחקר או צדדים שלישיים שעניינם עולה בחקירה ועלולים להיפגע מן הפרסום, בהשפעה אפשרית על עדים שנחקרו ואשר טרם העידו במשפט, ובהשפעה כללית על עדים פוטנציאליים בחקירות משטרתיות דרך כלל, העלולים להירתע משיתוף פעולה בחקירה, אם יידעו כי מהלך חקירותיהם יפורסם בציבור ויהפוך נחלת הכלל. עולה שאלה של העלאת חומר חקירה לדיון ציבורי, לעיתים בטרם החל המשפט, או בטרם העידו כל העדים, המלווה בחשש כי ההליך השיפוטי בעודו בעיצומו יעתיק את מקומו למשפט הציבור, תוך אפשרות פגיעה בניהולו התקין של המשפט, ויצירת קושי להגיע לחקר האמת בהכרעה השיפוטית. מהי דרך האיזון הראויה בין מכלול השיקולים הרלבנטיים האמורים, וכיצד איזון זה אמור להשפיע על פרשנותו של סעיף 13 לחוק חקירת חשודים ועל היקף תחולתו ומגבלותיו - זוהי השאלה בענייננו. לשאלה עקרונית זו נילוות סוגיית ההחלה הפרטנית של העקרון הפרשני הראוי של סעיף 13 לחוק על נסיבות הענין המיוחדות שבפנינו.

טיב האיסור על פרסום קלטות חקירה ותכליותיו

32. סעיף 13 לחוק חקירת חשודים קובע:

”איסור פרסום קלטות - עונשין
 המפרסם תיעוד חזותי או קולי של חקירה, כולו או חלקו, בלא רשות בית המשפט, דינו - מאסר שנה; לענין סעיף זה - 'חקירה' - לרבות חקירה בידי רשות אחרת, המוסמכת לחקור על-פי דין, שהוצא לגביה צו לפי סעיף 16(ג).”

33. חוק חקירת חשודים נועד בעיקרו להבטיח את תקינותם של הליכי חקירת חשודים, ואת זכויות הנחקרים ליחס הוגן ואנושי במהלך החקירה. לצורך השגת תכליות אלה, קובע החוק, בין היתר, כי על החקירה המשטרתית להתנהל בתחנת משטרה בכפוף לחריגים מוגדרים, וכי יש לנהל תיעוד חזותי או קולי של חקירת החשוד בכל מהלכה של החקירה (סעיף 4 לחוק). החוק מגדיר באלו נסיבות יש לנהל תיעוד חקירה חזותי, כאשר החקירה מתבצעת בתחנה או מחוצה לה, וקובע מהי השפה שבה יש לנהל את החקירה, ומסדיר עניינים שונים נוספים הנוגעים לאופן ניהול החקירה ותיעודה.

34. ביסודו של חוק חקירת חשודים, עמדה הצעה לתיקון נקודתי בפקודת הראיות, בדרך של הוספת הוראה המורה כי הודאת נאשם בביצועה של עבירה שעונשה עשר שנות מאסר או יותר, תוקלט על-גבי סרט הקלטה אור-קולי מגנטי (הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 15) (הודאת נאשם בעבירות חמורות), התשס"א-2000, הצ"ח 2928, 30.10.2000, עמ' 54). דברי ההסבר להצעה הבהירו את מטרותיה המקוריות, שהתמקדו בצורך להתחקות אחר נסיבות מתן ההודאה כדי לברר אם היא ניתנה באופן חופשי ומרצון. הצורך בתיעוד החקירה באופנים שונים, נועד לאפשר התרשמות ישירה יותר מנסיבות מסירת הודאת הנאשם, ולאפשר בכך פיקוח יעיל יותר על דרכי ניהול החקירה המשטרתית, לתת הגנה טובה יותר לזכויות הנאשם במסגרת החקירה, ולהקל על בית המשפט בבירור השאלה אם ההודאה התקבלה בחופשיות ומרצון. הסדר זה נועד לשפר את יכולתו של בית המשפט להגיע לחקר האמת, ולחסוך בזמן שיפוטי ובמשאבים הנדרשים לבירור שיפוטי של טיבן של הודאות נאשמים.

35. ההצעה לתקן את פקודת הראיות התגבשה לבסוף לחוק חקירת חשודים, שחוקק בהיקף רחב יותר מההצעה המקורית, ונועד להבטיח הקפדה על כללים שונים בדרך ניהול החקירה המשטרתית ותיעודה. החוק איננו מצטמצם להודאות נאשמים, אלא מתרחב על פני חקירות במובן הרחב, לרבות תשאול או גביית הודעה בקשר לעבירה בידי שוטר (סעיף 1 לחוק). על תכליתו של החוק עמד בית המשפט בע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי (לא פורסם, 4.5.06), פסקה 23 לפסק דינה של הנשיאה ביניש:

"החובה הסטטוטורית לתיעוד חקירות חשודים בדרך חזותית או קולית, נועדה לאפשר לבית המשפט להתרשם בדרך הקרובה ביותר להתרשמות בלתי אמצעית מאופן ניהול החקירה ומנסיבות מסירת ההודאה במהלכה. זאת על-מנת לסייע בידיו בקביעת קבילותן ומשקלן של

הודאות שנמסרו בחקירה, וכדי לאפשר הגנה טובה יותר לזכויותיהם של נחקרים" (ראו גם רע"פ 4142/04 מילשטיין נ' התובע הצבאי הראשי (לא פורסם, 14.12.06), פסקה 25 לפסק דינו של השופט א' א' לוי).

היקף תחולתו של איסור פרסום קלטת חקירה

36. נוסחה המילולי של הוראת סעיף 13 בדבר האיסור על פרסום קלטת המתעדת באופן חזותי או קולי את החקירה הוא ניסוח מילולי גורף. הוא משתרע על פני תיעוד של "חקירה" כמובנה הרחב, הכולל כל תשואל או גביית כל הודעה בקשר לעבירה בידי שוטר. האיסור גם אינו יוצר הגבלה כלשהי לענין מועד תחולתו, ואין בו אבחנה לצורך זה בין מצב שבו בעקבות החקירה הוגש כתב אישום, לבין מצב שבו, לאחר החקירה, הוחלט שלא להגיש כתב אישום. אין גם אבחנה לענין חלותו של סעיף 13 בין מצב שבו המשפט טרם החל, או תלוי ועומד, לבין מצב שבו המשפט נסתיים. האיסור בפרסום מנוסח בצורה כוללנית שאינה מצביעה על אבחנות, כאמור.

37. האיסור בסעיף 13 לחוק מדבר בפרסום תיעוד חזותי או קולי של החקירה בלבד. פרסום תוכן חקירה משטרית במדיום שאינו חזותי או קולי אינו אסור על-פי סעיף 13 לחוק. ההנחה הטמונה בהסדר זה היא כי, בהעדר מגבלות אחרות לפרסום תוכן החקירה על-פי הוראות דין אחרות, הצגה לעיני הציבור של תוכן מילולי של חקירה באמצעות תמליל אינה פוגענית במידה כזו המצדיקה את איסור פרסומה, בהתחשב בעקרונות חופש הביטוי, חופש הפרסום ופומביות הדיון, המושרשים עמוק בשיטה המשפטית החוקתית בישראל. לעומת זאת, הערך המוסף של פגיעה הכרוכה בפרסום חזותי או קולי של התנהלות החקירה על פני פרסום תמליל החקירה, הוא בעל משקל משמעותי, המצדיק איסור פרסום של תיעוד החקירה במדיומים אלה, בכפוף להיתר שיפוטי לפרסום במקרים בהם איזון השיקולים מטה את הכף לכך. הפער האיכותי בין פרסום התוכן המילולי של החקירה, לבין פרסום תיעוד חזותי או קולי שלה מבחינת פוטנציאל הפגיעה הטמון בו מצדיק, לגישת המחוקק, את הטלת האיסור האמור (להסדר דומה בענין איסור פרסום קלטת חקירה של ילד, ראו חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955, סעיפים 5א, 5ב ו-6; בש"פ 19/06 פלוני נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 26.1.06)).

38. בית משפט זה בענין זדורוב (מפי השופט י' אלון) ניתח את תכליותיו של סעיף 13 לחוק בדבר איסור פרסום התיעוד החזותי או הקולי של חקירה משטרית. הוא עמד על כך כי חקירה משטרית כמובנה בחוק אינה מוגבלת לחשוד (ולמים הנאשם), אלא

גם להודעות ותשאולים של עדים, מתלוננים, מומחים וכיוצא באלה. הוא עמד על החשש מפני פרסום באמצעי התקשורת של קלטת חקירה, העלול להרתיע שורה ארוכה של גורמים ממסירת עדות או הודעה במשטרה, עקב ידיעה כי תיעוד חקירה כזה עומד להיות משודר בפני עולם ומלואו. הוא הדגיש את הפגיעה בפרטיות ובכבוד האדם העלולה להתלוות לפרסום כזה. בית המשפט בענין דדורוב הגיע למסקנה כי זו התכלית הטמונה באיסור הפרסום (שם, פסקה 2):

“ענין לנו, אפוא, באיסור הנועד למנוע הן פגיעה בהליך המשפטי לגופו, והן בפרטיותם וכבודם של מוסרי ההודעות או העדויות”.

39. עוד קבע בית המשפט באותו ענין, כי פרסום המנוגד לאיסור שבסעיף 13 לחוק, אינו מחייב יסוד נפשי של כוונה להשפיע על המשפט, ואינו מוגבל לפרק הזמן שבו הענין הפלילי תלוי ועומד במשפט. הוא מסכם את דבריו בענין זה באומרו (פסקה 3):

“האינטרס המוגן אינו רק ההליך הפלילי המתנהל בבית המשפט לגופו, אלא בנוסף לכך, אינטרס ההגנה על פרטיותם וכבודם של מוסרי הודעות בחקירה המשטרתית, אפילו לא הגיעה אותה החקירה לכלל משפט, והגשת כתב אישום, ואפילו הוגש כתב אישום ונסתיימו זה מכבר ההליכים”.

40. הפועל היוצא מדברים אלה הוא, כי ענייננו באיסור פלילי מכוח חוק חקירת חשודים לפרסום תיעוד חזותי או קולי של חקירה משטרתית, המשתרע על כל סוג של חקירה, וחל על כל סוגי הנחקרים, ואינו מוגבל לחשודים או נאשמים בלבד. האיסור אינו מוגבל בזמן, ואינו מותנה בקיום משפט פלילי. הוא חל ומחייב, בין אם המשפט טרם החל, ובין במהלכו או לאחר שהסתיים; הוא חל גם מקום שהתיק הפלילי נסגר בלא שנוהל משפט כלל. על כל המצבים האלה חל איסור פרסום על-פי סעיף 13 לחוק, אשר אין לחרוג ממנו אלא אם ניתנה רשות מיוחדת לפרסום על-ידי בית המשפט, המשמש ערכאת ביקורת ופיקוח על פרסום כזה. החובה לקבל אישור מבית המשפט קודם לפרסום קלטת חקירה היא חובה כללית שאין לצמצמה רק לשלב מסוים בהליך הפלילי לאור נוסחו הרחב והכוללני של סעיף 13 לחוק.

41. שאלה אחרת היא, מהו אופי שיקול הדעת השיפוטי שעל בית המשפט להפעיל כאשר מוגשת אליו בקשה להיתר פרסום קלטת חקירה במסגרת סעיף 13 לחוק.

42. שיקול הדעת בנוי בעיקרו על מתן משקל יחסי ראוי לערכים המוגנים שברקע סעיף 13 לחוק, בצד הערכים הכלליים הנוגדים שיש לתת להם את משקלם-הם. נקודת האיזון היא המכריעה אם יינתן היתר פרסום במקרה נתון. נקודת האיזון בנויה על איזון ערכי-עקרוני, בצד איזון קונקרטי הנסמך על נסיבותיו הספציפיות של המקרה.

שיקול הדעת השיפוטי

הערכים המוגנים ברקע האיסור על פרסום קלטת החקירה

43. הערכים המוגנים העיקריים ברקע איסור הפרסום של קלטת חקירה הם אלה:

ראשית, פרסום כאמור עלול לפגוע בפרטיותם ובכבודם של נחקרים, בין חשוד או נאשם, ובין עדים אחרים שמסרו עדותם במשטרה. פרסום כזה עלול להיות כרוך גם בפגיעה בכבודם ובפרטיותם של צדדים שלישיים שאינם מעורבים כלל בחקירה, אך שענינם עלה בחקירה, ופרסומו ברבים עלול לפגוע בהם. הזכות לפרטיות ולכבוד אדם מוגנת כיום כזכות יסוד על-פי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ועל-פי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981. הערכים של הגנה על כבוד האדם ופרטיותו ראויים להגנה רחבה, גם אם לא מוחלטת, ובהתמודדות עם אינטרסים נוגדים יש לתת להם משקל רב, ולהימנע מפגיעה בהם אלא במידה ההכרחית, ושאינה עולה על הנדרש (השוו: בש"פ 2043/05 מדינת ישראל נ' זאבי (לא פורסם, 15.9.05)). הפגיעה בפרטיות ובכבוד של אלה אשר ענינם ייחשף אגב פרסום קלטת החקירה אינה מושפעת בהכרח מהשלב בו מצוי ההליך הפלילי, מניהול המשפט או אף מסיומו, והיא עשויה להתקיים גם אם לא התנהל משפט כלל. עם זאת, שולי הפגיעה עשויים להצטמצם ככל שבמסגרת פומביות המשפט המתנהל, פורסם תוכן מילולי של החקירה אשר אינו אסור בפרסום, ולאחר שתיעוד החקירה הוצג כראייה במשפט.

שנית, פרסומן של קלטות חקירה, אגב פגיעה בפרטיות ובכבוד המעורבים בחקירה, עלול לפגוע ביעילותן של חקירות משטרה דרך כלל, בהרתיעו נחקרים פוטנציאליים מלשתף פעולה בחקירה, ולחשוף פרטים העלולים בעתיד לפגוע בהם אם יפורסמו ברבים. ידיעתו של נחקר כי דברים שהוא מוסר בחקירה ייצאו מתחומי חדרי החקירה, או אף מתחומיו של אולם בית המשפט, ויפורסמו בהרחבה בתקשורת, עלולה להרתיעו ממסירת גרסה שלמה לחוקריו.

ושלישית, במצבים שבהם החקירה המשטרית מובילה להגשת כתב אישום ולניהול משפט, עלול פרסום קלטת חקירה בעוד המשפט מתנהל, להשפיע השפעה ישירה על האפשרות לנהל את הדיון השיפוטי בדרך עניינית, יעילה והוגנת. החשש הוא

כי פרסום כזה עלול להסיט את המשפט מאולם בית המשפט אל הזירה הציבורית, ולהפוך אותו למשפט הציבור והתקשורת. על הסכנה הגלומה בחשש זה אין צורך להרבות מילים. פרסום כזה עלול להביא עמו גם לחצים חיצוניים על המעורבים במשפט, להשפיע על עדים שטרם העידו, ולפגוע באופן מהותי בדרך ניהול המשפט ובאווירה המאפיינת אותו, נוכח חשיפתו האפשרית לניסיונות גורמים שונים לנצל את הפרסום כדי לנסות ולהשפיע על ההליך בדרכים כאלה ואחרות.

שיקולים נוגדים לערכים המוגנים שברקע האיטור על פרסום קלטת חקירה 44. בצד הערכים המוגנים שסעיף 13 לחוק חקירת חשודים ביקש לקיים, קיימת שורה של ערכים נוגדים בעלי משקל רב שיש להתחשב בהם במסגרת שיקול הדעת השיפוטי אימתי להתיר פרסום קלטת חקירה.

45. הוראת סעיף 13 לחוק חקירת חשודים, האוסרת פרסום קלטת חקירה משטרית, איננה הוראה העומדת לעצמה. היא מהווה נורמה השזורה במארג מורכב של כללים ועקרונות - מהם עקרונות המעוגנים ביסודות השיטה ובעלי מעמד חוקתי - המקרינים על מעמדה של הוראה זו, ועל האופן שבו יש ליישמה הלכה למעשה במסגרת מכלול השיקולים השונים שיש להתחשב בהם לצורך החלטה. על עקרונות אלה נמנה עקרון פומביות הדיון בעת ניהול המשפט, הנשען על כללי יסוד של חופש הביטוי, זכות הציבור לדעת ועקרון השקיפות בפעולתן של הרשויות הציבוריות.

עקרון פומביות הדיון ביחס לפרסום חומר ראיות שהוצג במשפט 46. עקרון פומביות הדיון ופומביות חומר ראיות שהוצג במשפט, זכה למעמד חוקתי סטטוטורי, כאשר עוגן בסעיף 3 לחוק יסוד: השפיטה. עוד בטרם עיגנו בחוק יסוד, ניתן לעקרון פומביות הדיון מעמד-על בתפיסה החוקתית השלטת במשפט בישראל. עקרון זה משתלב בחופש הביטוי ובזכות הציבור לדעת, הניצבות ביסוד המשטר הדמוקרטי. עקרון פומביות הדיון המשפטי מהווה השתקפות של ערכים אלה, ונועד להבטיח משטר שיפוטי תקין, המגן על זכויות אדם, תוך הבטחת שקיפות ביחס לפעולתן של המערכות השלטוניות. פומביות הדיון מבטיחה קיומן של בחינה וביקורת ציבורית על המתרחש במערכות המשפט ועל פעילותן של המערכות הציבוריות האחרות. הביקורת הציבורית מאפשרת איתור ותיקון ליקויים הנחשפים. חשיפת הליכי דיון ושפיטה לעין הציבור היא חלק מתפיסת ההגינות של ההליך השיפוטי, והיא מגבירה את אמון הציבור ברשויות השלטון, ומאפשרת ביקורת ציבורית אמיתית על פעולתן (בג"צ 258/07 גלאון נ' ועדת הבדיקה הממשלתית לבדיקת אירועי המערכה בלבנון 2006 (לא פורסם, 6.2.07), פסקה 1 לפסק דיני (להלן - ענין גלאון)). בצד

המעמד החוקתי שניתן לפומביות הדיון בחוק יסוד: השפיטה, קובע סעיף 68(א) לחוק בתי המשפט את עקרון פומביות הדיון. על מעמדו הרם של עקרון זה ועל חשיבותו במסגרת המשטר החוקתי בישראל עמדה פסיקת בית משפט זה פעמים רבות (ענין גלאון, פסקה 6 לפסק דינה של הנשיאה ביניש; ע"א 2800/97 ליפסון נ' גהל, פד"י נג(3) 714, 718 (1999); וראו גם את רע"א 3614/97 דן אבי יצחק, עו"ד נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ, פד"י נג(1) 26, 45-7 (1998) (פסק דינו של השופט א' גולדברג) (להלן - ענין אבי יצחק); עע"ם 6013/04 מדינת ישראל-משרד התחבורה נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ (לא פורסם, 2.1.06), פסקאות 11-12; ע"פ 11793/05 חברת החדשות הישראלית בע"מ נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 5.4.06), פסקה 13 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל (להלן - ענין ליאור דקל)). בהקשר זה ממלאים אמצעי התקשורת תפקיד חשוב, בהעבירם את המתרחש בין כותלי בית המשפט לידיעת כלל הציבור, אשר אינו נחשף במישרין למתרחש באולמות הדיונים (ענין ליאור דקל, שם, פסקה 15 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל; ענין אבי יצחק, שם, בעמ' 65-66 (פסק דינו של השופט ת' אור)).

47. חשיבותו של עקרון פומביות הדיון ניכרת, בין השאר, בקידום תכלית השקיפות, בהגבירו את הבקרה הציבורית על התנהלות מערכות השלטון, ובהרתעה שהוא יוצר מפני הפרות כללי הפעולה החלים כאשר ידוע מראש כי, לימים, הפרות אלה תוצגנה לעין הציבור. השקיפות בחקירות משטרה נושאת חשיבות מיוחדת כאמצעי ביקורת על התנהלות החקירה, וכאמצעי הגנה על זכויות נחקרים מפני הפרות כללי החקירה. על מקומה החשוב של התקשורת ביישומו של עקרון השקיפות בפעולות רשויות השלטון עמדה הפסיקה לאורך שנים (פסקה 15 לפסק הדין בענין ליאור דקל; בש"פ 5759/04 תורג'מן נ' מדינת ישראל, פד"י נח(6) 658, 662 (2004); ענין אבי יצחק, שם, עמ' 64-65).

48. עקרון הפומביות משתרע בדרך כלל על דיוני בית המשפט, וכן על מסמכים וראיות המוגשים במסגרת המשפט (ע"א 4825/97 גהל נ' פקיד השומה למפעלים גדולים, פד"י נה(2) 433, 437 (2000)).

איזון בין האינטרסים הנוגדים

49. סוגיית הפרסום ברבים של קלטת חקירה כורכת עמה, אפוא, התנגשות בין עקרונות חשובים, מהם בעלי היבטים המשיקים לעקרונות יסוד של השיטה, ולזכויות אדם בעלות מעמד חוקתי. מתמודדים אלה מול אלה אינטרסים של הגנה על פרטיותם

וכבודם של הנחקרים ושל צדדים אחרים שעניינם עולה בחקירה, העלולים להיפגע מחשיפה בציבור של חומר חקירה הקשור בהם. כן עולים שיקולים של מניעת פגיעה במוסד החקירה הפלילית ובנכונות עדים פוטנציאליים להעיד, מחשש לפרסום עתידי רבים של חומר חקירה הנוגע אליהם. מתלווים לכך שיקולים של הבטחת תקינות ההליך השיפוטי הפלילי והגנה מפני חשיפתו ל"משפט הציבור" בטרם ניתנה הכרעה שיפוטית. מנגד, ניצב עקרון פומביות הדיון, הנגזר מעקרונות חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת, העומדים בתשתית המשטר החוקתי-דמוקרטי, וביסוד פעולתן התקינה של מערכות השלטון. עקרון פומביות הדיון נועד לחשוף לעיני הציבור את ההליכים השיפוטיים, ובכללם גם את חומר הראיות שהוצג במשפט. הוא נועד, בין היתר, לאפשר ביקורת ציבורית קונסטרוקטיבית בדבר סטיות מהתנהלות תקינה של רשויות השלטון, ולאפשר בצידה תיקון ליקויים ושיפור דרך פעולתם של הגופים הציבוריים.

50. בדרך האיזון בין השיקולים הנוגדים, על בית המשפט לייחס את המשקל היחסי הראוי לכל אחד מהם, בהתאם לעקרונות היסוד של השיטה. במלאכת האיזון, יש לתת משקל למעמדם של השיקולים השונים בהיבט המשפטי-עקרוני. בצד האיזון "העקרוני", יש לתת משקל לנסיבות הקונקרטיות של המקרה העומד לדיון, ולערוך איזון "קונקרטי" המתחשב בתנאים המיוחדים של הענין. האיזון העקרוני והקונקרטי משתלבים, אפוא, בתהליך שקילת האינטרסים השונים שיש להתחשב בהם לצורך הענין. תיתכנה נקודות איזון שונות בשלבים שונים של ההליך הפלילי, בהתחשב באיזון העקרוני הנדרש המתבסס על העקרונות המתנגשים, ולאור האיזון הקונקרטי, הנותן משקל לנתונים המיוחדים של המקרה העומד להכרעה.

51. ככלל, בשלב החקירה, ובטרם הוחלט בדבר הגשת כתב אישום ולפני שהחל המשפט, עומד איסור הפרסום על-פי סעיף 13 כנקודת מוצא, כשהיתר הפרסום כפוף לנסיבות חריגות ומיוחדות (השוו ענין דודוב, שם). משעה שהענין הגיע למשפט, ובמיוחד - כאשר הראייה כבר נחשפה במשפט, עשויה נקודת האיזון העקרונית להשתנות נוכח עקרון פומביות הדיון השיפוטי, וגוברת הנכונות להתיר את פרסום תיעוד החקירה, ולהותיר את האיסור למקרים בהם עלולה להתרחש פגיעה של ממש בערכים המוגנים שהוראת האיסור בסעיף 13 ביקשה להשיג.

52. בשלב החקירה, יש משקל מיוחד לחשש כי פרסום קלטת חקירה עלול לפגוע באופן ממשי בהמשך החקירה, להשפיע על עדים - בין אלה שהעידו ובין אלה שטרם העידו, ולגרור שיבוש עתידי בהליך שיפוטי שטרם החל. לשיקולים אלה מצטרף החשש

לפגיעה בפרטיות נחקרים וצדדים שלישיים מהפרסום המבוקש. בשלב זה, הכף נוטה שלא להתיר פרסום, ונדרשים שיקולים מיוחדים וחריגים למתן היתר פרסום. פרסום כזה כפוף מעצם טיבו גם להסדרים אחרים בחוק טדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 ביחס להצגת חומר חקירה בטרם הוגש כתב אישום.

במקום שהחקירה לא הבשילה להגשת כתב אישום, והתיק הפלילי נסגר, השיקולים המתמודדים לצורך החלטה בענין פרסום קלטת חקירה הם ההגנה על הפרטיות של הנחקרים, והבטחת נכונותם של עדים בעתיד לשתף פעולה בחקירה ובמתן עדות, אל מול ערך פומביות המידע ושיקפות פעולות גורמי החקירה.

53. כאשר הוגש כתב אישום ומתנהל הליך פלילי, על בית המשפט לבחון את משקל עקרון פומביות הדיון ופומביות המידע שהוצג במשפט במסגרת זכות הציבור לדעת, כנגד החשש מפני פגיעה בתקינות ההליך השיפוטי במובנו הרחב, בצד הסיכון לפגיעה בפרטיותם ובכבודם של גורמים שונים שעניינם עולה בחקירה. באיזון זה יש להתחשב, בין היתר, בשאלה האם במסגרת דיון שיפוטי פומבי הוצגה קלטת החקירה בבית המשפט בדלתיים פתוחות. במקרה כזה, פרסום הקלטת באמצעי התקשורת מתייחס לחומר שכבר הוצג בדיון פתוח בבית המשפט. מצד שני, פרסום בתקשורת של קלטת חקירה כרוך בחשיפה ציבורית רחבה ואפקטיבית הרבה יותר מאשר הצגת הקלטת כראייה במסגרת דיון שיפוטי פומבי, ולדבר משמעות בעלת משקל ביחס לכל אחד מהשיקולים הנוגדים המשמשים בסוגיה זו.

54. עם תום המשפט ולאחריו, שיקול פומביות הדיון מקבל משקל מיוחד, כאשר אל מולו ניצב אינטרס ההגנה על הפרטיות של הגורמים המעורבים בחקירה, והשפעת גורם זה על האפקטיביות של חקירות משטרתיות דרך כלל, מבחינת שיתוף פעולה של נחקרים פוטנציאליים עם גורמי החקירה. שיקולי הצורך בהגנה על תקינות ההליך השיפוטי התקפים בטרם הכרעה שיפוטית שוב אינם מהווים גורם בעל משקל בנקודת זמן זו. בנסיבות אלה, יש לאזן בעיקר בין אינטרס הפומביות של ראיות חשובות שהוצגו במשפט, לבין אינטרס ההגנה על הפרטיות של המעורבים בחקירה, המתמקד בשני עקרונות בעלי מעמד חוקתי, שהאחד נועד להגנה על זכות הציבור לדעת, והאחר - על זכות הפרט לצנעת פרטיותו. גורם ההשפעה האפשרית על נכונות עדים פוטנציאליים להיחקר במשטרה עשוי גם הוא להיות בעל נפקות מסוימת בשלב זה של הדברים.

55. במסגרת מכלול השיקולים, על בית המשפט לשקול, בין היתר, את מידת העניין הציבורי שבבסיס בקשת הפרסום. העניין הציבורי לצורך היתר פרסום קלטת חקירה צריך להיות בעל משקל ומשמעות, שיש בהם כדי לגבור על הזכות לפרטיות של נחקרים, עדים וצדדים שלישיים שעלולים להיפגע מהפרסום. לאור האינטרסים המתמודדים בסוגייה זו, לא די בכך ש"העניין לציבור" בפרסום יהיה ערטילאי. נדרש, כי פרסום קלטת החקירה יהיה בעל חשיבות ממשית לצורך בחינת התנהלות הגורם השלטוני, והמשטרה בכללו, וכי ישרת אינטרס ציבורי חשוב וממשי (ע"א 439/88 מדינת ישראל נ' ונטורה, פד"י מח(3) 808, 826-827 (1994); ענין אבי יצחק, שם, בעמ' 57 (פסק דינו של השופט אור)). ענין ציבורי שיסודו בצורך לחשוף התנהלות פגומה של המשטרה בחקירה הוא גורם בעל משקל רב בהפעלת שיקול הדעת לענין הפרסום.

56. במסגרת שקלול האינטרסים הנוגדים בבקשת הפרסום, יש לזכור כי פרסום קלטת חקירה הוא רק אחד מאמצעי הפרסום האפשריים של תוכן חקירה משטרית, וכי מקום שפרסום הקלטת כרוך בנזק כבד במיוחד לערך מוגן שביסוד האיסור, ניתן לנקוט באמצעי פרסום מתון יותר, שיקטין את הפגיעה הכרוכה בחשיפת החקירה לעיני הציבור. יש להתחשב בהסכמת נחקר לפרסום קלטת חקירה בעניינו, שיש בה כדי לייתר חשש מפני פגיעה בפרטיותו. בה-במידה, יש לייחס משקל להתנגדותו לפרסום. יש לתת את הדעת גם לזכויותיהם לפרטיות של גורמים אחרים המעורבים בחקירה, אשר אין להם הזדמנות להביע את דעתם בענין הפרסום, והכל על-פי טיבו ותוכנו של חומר החקירה והפרטים הכלולים בו.

57. חשוב להדגיש כי להחלטה לפרסם קלטת חקירה ניתן לצרף הגבלות כאלה ואחרות שיש בהן כדי למתן ולצמצם פגיעה אפשרית בנחקרים ובצדדים שלישיים. גם בדרך זו ניתן לתרום ליצירת שיווי משקל בין חשיבות הפרסום מחד, לבין מיתון הפגיעה בערכים נוגדים, מנגד.

58. על האיזון בסוגייה שלפנינו להלום את העקרונות המקובלים ביחס לפגיעה בזכויות חוקתיות, ובהם - העקרון לפיו על הפגיעה להיות לתכלית ראויה, ולענות לדרישת המידתיות. המידתיות נדרשת הן ביחס לפגיעה בפרטיות של הגורמים המעורבים בחקירה, שהיא זכות יסוד חוקתית של הפרט, והן ביחס לפגיעה הנגדית בעקרון הפומביות וזכות הציבור לדעת, העומדים מנגד. שקלול הזכויות הנוגדות על רקע מערכת עובדות נתונה יביא להכרעה האם יש להתיר את פרסום קלטת החקירה או לסרב לו, או שמא להתיר פרסום בכפוף למגבלות כאלה ואחרות, על-פי הענין.

59. לסיכום ההיבט העקרוני בענין העומד להכרעה ניתן לומר: האיסור על פרסום קלטות חקירה על-פי סעיף 13 לחוק חקירת חשודים הוא רחב וכוללני, ואינו מוגבל לשלב מסוים בהליך הפלילי. הוא חל על חומר חקירה באשר הוא, בין אם הוביל לאישום ולמשפט, ובין אם התיק הפלילי נסגר בלא משפט. הוא חל במהלך המשפט וגם לאחר סיומו. הוא נועד להשיג תכליות מוגדרות. שיקול הדעת השיפוטי ביישומו של איסור הפרסום מחייב איזון ראוי בין שיקולים נוגדים - איזון עקרוני בין שיקולים נוגדים במישור המושגי, ואיזון קונקרטי המתבסס על נסיבותיו המיוחדות של המקרה. פרסום קלטות חקירה כפוף בכל מקרה לאישור בית המשפט, אלא שבהפעלת שיקול הדעת השיפוטי במקרה נתון, על בית המשפט להתחשב במכלול העקרונות והאינטרסים הרלבנטיים, ולייחס להם את משקלם היחסי, הראוי, והמידתי, על רקע נתוניו הקונקרטיים של הענין. נקודת האיזון נודדת ממקום למקום בהתחשב, בין היתר, בעיתוייה של בקשת הפרסום מבחינת שלב החקירה, או ההליך השיפוטי, או שמא לאחר סיומו, ובעוצמתם של השיקולים האחרים הפועלים בסוגיה זו, בתחולתם המיוחדת במקרה נתון.

מן הכלל אל הפרט

60. בענייננו, נוטה הכף להתרת פרסום הקלטות בשלב זה של ההליך, ואף בטרם נגזר דינו של תורג'מן.

ראשית, אנו מצויים עתה בשלב דיוני שלאחר הסדר טיעון והרשעת תורג'מן בדין, ובטרם נגזר דינו. בשלב זה, אין חשש לפגיעה ממשית בהליך השיפוטי, מאחר שלא צפויות עדויות נוספות במשפט, העשויות להיות מושפעות מהפרסום; כמו כן, המדינה לא הצביעה על חשש ממשי לפיו בשלב זה של ההליך עלולה להתרחש פגיעה משמעותית בתקינות ההליך השיפוטי אם קלטת החקירה תפורסם.

שנית, תורג'מן מבקש את פרסום הקלטת כאמור, ומכאן שאין חשש לפגיעה בפרטיותו. המדינה מצידה לא הצביעה על חשש ממשי לפגיעה בפרטיות של אנשים אחרים הקשורים בחקירה עקב פרסום הקלטת. יתר על כן, כדי למנוע פגיעה בצדדים שלישיים שעניינם כרוך בחקירה, ניתן להותיר חסיונות על פרטים מזהים מסויימים עליהם הורה בית המשפט קמא בהחלטתו.

שלישית, הפרסום נועד להביא לידיעת הציבור טענות בדבר אופן ניהול החקירה המשטרית בענייננו של תורג'מן. בלא לנקוט כל עמדה לגופן של טענות אלה,

העילה לפרסום קלטת החקירה משקפת במקרה זה ענין ציבורי ממשי בפרסום שראוי לקדמו.

61. בנסיבות אלה, ולאחר שקלול מכלול השיקולים הרלבנטיים לענין, יש להתיר לאלתר את פרסום קלטות חקירתו של תורג'מן במשטרה, וזאת בכפוף לאיסור גילוי כל פרט מזהה של כל קטין המעורב באופן ישיר או עקיף בפרשה, ברוח קביעתו של בית המשפט קמא בהחלטתו.

62. התוצאה היא, כי ערעורה של המדינה מתקבל ככל שהדבר נוגע להיבט העקרוני הקשור בפרשנותו של סעיף 13 לחוק חקירת חשודים, ביחסו לעקרון פומביות הדיון שבחוק בתי המשפט ובדרך יישומו. לאור השלב הדיוני אליו הגיע המשפט - הרשעת הנאשם בעקבות הסדר טיעון בטרם מתן גזר דין - ניתן להתיר את הפרסום ללא דיחוי.

ש ו פ ט

השופט י' דנציגר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט א' רובינשטיין:

א. אצטרף לחוות דעתה של חברתי השופטת פרוקצ'יה, אך מבקש אני להעיר דברים אחדים, ועיקרם הדגשת שיקול נוסף שמנתה גם חברתי לענין תחולתו ופרשנותו של סעיף 13 לחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), תשס"ב-2002, זה הכרוך בהתנהלות החקירה; הוא השיקול הקרוי בלשונו הנודעת של השופט לואי ברנדייס מבית המשפט העליון של ארה"ב "אור השמש המטהר". אמר השופט (כתארו אז) מ' חשין בדברו בשקיפות שלטונית בהקשר אחר,

"לעריכתה של התייעצות בתחום המינהל הציבורי נודע ערך דימוקרטי כבד-מישקל. התייעצות מביאה לשקיפות-יתר של מעשי השלטון, והתייעצות בגופים לבר-השלטון יש בה כדי להעמיד את מעשיהם של בעלי-השררה

לביקורת הציבור ולפיקוחו. חשיפת הצעתה של הרשות לעיון הציבור, או חלקים מן הציבור, לא זו בלבד שמקנה היא ליחיד החברה תחושה כי הרשות פועלת בנאמנות עבורם וכי ממלאת היא את שליחותה כנדרש, אלא שמחייבת היא את הרשות לשקול היטב את צעדיה מראש, בIODעה כי עומדת היא לדין הציבור גם בעת העשייה ולא רק לאחריה. אכן, חשיפת כוונותיה של הרשות בהליך הייעוץ עשויה בדרך הטבע להשפיע על ההחלטה שתתקבל. וכדבריו המצוטטים-לרוב של השופט ברנדייס (כמובאים פרשת שליט נ' פרט, בג"ץ 1604/90, פ"ד מב (3) 353, 364: "אור השמש הוא המטהר הטוב ביותר ואור המנורה הוא השוטר היעיל ביותר". וכפי שאמר השופט ברק בפרשה זו של שליט נ' פרט (שם, שם): "אכן, חשיפתם של ההסכמים הציבוריים [הסכמי קואליציה בין סיעות של הכנסת לקראת כינונה של ממשלה] תשפיע על חוקיות תוכנם. היא תאפשר ביקורת ציבורית ותגביר את אמון הציבור ברשויות השלטוניות ותחזק את מבנה המשטר והמימשל". התייעצות עם גופים לבר-השלטון מביאה אף לשיג-ושיח בין השילטון לבין יחיד החברה; נוטעת היא באזרח תחושה של שיתוף ושל שותפות בעשייה הציבורית, ויש בה כדי לקרב בין רחוקים - בין היחיד לבין בעלי-השררה והכוח. ראו עוד: יצחק זמיר, הסמכות המנהלית, (נבו, תשנ"ו-1996, כרך ב'), 834" (בג"ץ 5933/98 פורום היוצרים הדוקומנטריים נ' נשיא המדינה, פ"ד נד (3) 496, 512 (צוטט גם ע"י השופטת נאור בבג"צ 2769/04 ח"כ יהלום נ' שרת החינוך, פ"ד נח (4) 823, 841)).

אכן, בא כוח המדינה השיב בדיון בפנינו שלא בחיוב לשאלתי, האם אין בערעור המדינה כנגד החלטת הפרסום שיקול הכרוך באי הנוחות של חשיפתה לציבור של החקירה אשר נוהלה על-ידי אנשי המשטרה, ושאופיינה בין השאר בניבול פה ובגסות לשון ברמות מדאיגות, לשון המעטה. בא כוח המדינה השיב, כי אין בכך נסיון להסתיר או "לקבור" התנהלות שאינה נוחה או מוסיפה כבוד לרשות, ולשיטת המדינה יש מקום לבדוק התנהלות מעין זו שאינה מניחה את הדעת. ואולם, גם אם אצא מן ההנחה כי

דבר זה לא היה בין מניעי המדינה, תוצאת קבלתו של הערעור עלולה להביא לכך. לזאת סבורני כי יש להתנגד.

ב. חברתי תיארה את תכליתו של החוק, בין השאר מפי השופטת- כתארה אז- ביניש בפרשת יששכרוב, דברים נכוחים, בכל הכבוד, שלא אחזור עליהם, וראו גם דברי סגנית הנשיא (כתארה אז) ברלינר בב"ש 94093/04 רשת תקשורת נ' מדינת ישראל (לא פורסם), לעניין תכלית הסעיף. עיקרה, בסופו של יום, הגנה על זכויות הנחקר מזה, ועל מכלול ההליך המשפטי מזה. אטעים: לדידי מחייב החוק את הרשות החוקרת לחינוך עצמי מוקפד לצורך עמידה בדרישות החוק, ולא אמנע מהזכיר, כי בתוכן כיבוד זכויות חוקתיות שבחוק יסוד: כבוד האדם וחרותו. רואה אני לנכון להפנות אלומת אור נוספת לפינה זו בחקירה, שגם נזדמן לי להידרש אליה בע"פ 9613/04 בן סימון נ' מדינת ישראל (לא פורסם), מקרה שהיה בו דמיון לענייננו:

אל נכון צוין, כי "חקירה יעילה, מעצם טבעה כרוכה בחדירה מעמיקה אל תוך רשות הפרט, בהעמדה במצבים מביכים, ביצירת מורת רוח ועגמת נפש ובהתמודדות פיזית ונפשית עם חוקר, המבקש לחשוף את האמת, גם אם הדבר כרוך בהכבדה על הפרט הנחקר" (קדמי, חלק ראשון, בעמ' 55). בהחלטתם של החוקרים לחקור את המערער שוב ושוב חרף הכחשותיו, כי היה מעורב באירוע, לא נפל כל פסול או פגם: "בשיחותיו עם החוקרים התמיד המערער במשך שבועיים בהכחשתו, כי היה לו חלק בגרימת מותו של המנוח, וסירובם של החוקרים לקבל הכחשה זו לנוכח הראיות שנצטברו בידיהם, מובנת ואין בה פסול, כל עוד היא אינה גולשת לתחום האסור, זה הכרוך בשבירת רוחו של הנחקר" (ע"פ 1520/97 חדד נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 337, 350 (השופט לוי) - ההדגשה הוספה). ואולם, בחקירה ספציפית זו השמיע החוקר באוזניו של המערער חזור והשמע ביטויים וגידופים, שאותם אין הנייר סובל ... "אחד החוקרים יצא מכליו בעת שחקר את המשיב, וגידף את המשיב ב'מילים גסות'..." ; לאחר שהמערער כינה את החוקר ... "חמור" (ולפני כן "טיפש") הטיח בו החוקר דברים משפילים בסדרה ארוכה של התבטאויות,

ולהערכת הדברים - שלא הועילו לחקירה גופה - על-ידי בית המשפט קמא, מסכים אני. בנסיבות המקרה דנן, בהן לא הודה המערער במעשים שיוחסו לו אף לאחר שהוטחו בפניו ביטויים בלתי נסבלים, וממילא לא בהודאה משלו נתלית תוצאת המשפט, אין צורך להידרש לקבילותה או למשקלה של הודאה בעקבות חקירה כזאת. ואולם, לא אוכל להימנע מלומר מה בכל הנוגע לדרך חקירה זו, שהדעת אינה נוחה הימנה. לדידי, דרך זו נפסדת, שכן אין ספק כי נקיטה בלשון של גידופים והשמצות כלפי נחקר אסורה, וכפסע בינה לבין שבירת רוחו. לא למותר לציין, שחקירה מעין זו אף עלולה לגרום לפסילתה של הודית החשוד- הנאשם (ע"פ 183/78 אבו מידג'ם ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(4) 533, 540 (מ"מ הנשיא - כתארו אז - לנדוי)). גם אם במקרה דנן אין להתנהגות פסולה זו תוצאה אופרטיבית, שכן המערער דבק בגירסתו גם נוכח הדברים הקשים שהוטחו בו, אין להתעלם מהפגם המוסרי, שנפל בה. וכבר נאמר, כי "דרכי החקירה המשטרית הנהוגה במשטר פלוני הן בבואה די נאמנה של טיב המשטר כולו" (ע"פ 273/65 ארצי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד כ(1) 225, 232 (השופט - כתארו אז - לנדוי)). דברים אלה מלפני ארבעים שנה יפה כוחם עתה כאז; ראו גם פרשת בשירוב הנזכרת.

(3) כבודו של האדם מונח ביסוד ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. ערך זה אף מצא את מקומו עלי חוק יסוד, בהוראת סעיף 2 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו: "אין פוגעים בחייו, בגופו או בכבודו של אדם באשר הוא אדם". זכות זו עומדת גם לאדם שנשללה חירותו, וכבר נפסק כי "חומות הכלא אינן מפרידות בין העצור לבין כבוד האדם" (בג"ץ 355/79 קטלן ואח' נ' שירות בתי הסוהר ואח', פ"ד לד(3) 294, 298 (השופט - כתארו אז - ברק); ראו גם רע"ב 4409/94 גולן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד נ(4) 136, 156 (השופט - כתארו אז - מצא); בג"ץ 1163/98 שדות ואח' נ' שירות

בתי הסוהר, פ"ד נה(4) 817, 857-858 (השופט - כתארו אז - חשין)). דברים אלה, שנאמרו בעניינם של אסירים, יפים אף לעניינם של נחקרים החשודים בעבירה. לכאורה אלה אמיתות פשוטות, אך מסתבר שיש צורך לחזור עליהן. בית המשפט אינו תמים ואינו נאיבי; בתוך עמו הוא חי, ובתוך המציאות הקשה. אין מכשיר מדויק היכול לקבוע אימתי דיבור קשה אל נחקר הופך להיות דיבור אסור. אבל בצפיה בתיעוד הוידאו ברור כי במקרה דנן נעבר הגבול.

(4) אף בעולמה של היהדות, כבוד האדם הוא עקרון יסודי (נ' רקובר, גדול כבוד הבריות; הרב ש' אישון "חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו לאור ההלכה" תחומין טז 313, 330-333), המושרש היטב במקורות המשפט העברי. כך למשל, אמר רבי יוחנן משום (בשם) רבי שמעון בר יוחאי כי "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש, ואל ילכין פני חברו ברבים" (בבלי, בבא מציעא נט, א). כן אמרו חכמים (רבי אליעזר) כי "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (משנה אבות, ב, י). צריך אדם להיזהר בכבוד הבריות ואסור לו לביישם או לבזותם (אנציקלופדיה תלמודית, כרך כו, טור תעז). ועוד נאמר כי "גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה" (בבלי ברכות יט, ב; משנה תורה לרמב"ם הלכות שבת כו, ד; ראו דיון בכלל גדול זה בבג"ץ קטלן הנזכר בחוות דעתו של מ"מ הנשיא ח' כהן). ראוי, שדברים אלה, הנאמרים לעיתים קרובות, קרובות מדי לטעמי, יעמדו לנגד עיניהם של חוקרי המשטרה, האמונים על התנהלות החקירות.

(5) הרושם המצטבר מצפיה בחקירות מסוימות, לאחרונה בפרשת בשירוב ובתיק זה, מעלה, כי יש צורך ביתר הדרכה במשטרה לחוקרים באשר לדרכי התנהגותם; כאן עסקינן בחקירה מוקלטת, והדעת נותנת כי בחקירות שאינן מתועדות עלולה להיות התרת רצועה גדולה עוד יותר שיש להתריע כנגדה. דברים אלה מחייבים מאמץ הדרכה מתמיד; אין פסול בחוקר הדבק

במטרה והמסור למשימתו ומבקש להגיע לתוצאות, ואולי גם בענייננו המדובר בחוקר שהתאמץ, והעיד עליו מפקדו, קובי אור, כי הוא "חוקר טוב אפילו, חוקר מצוי" (עמ' 430 שורה 13), וכנראה האמין שהוא פועל כהלכה, שהרי ידע כי הדברים מצולמים ומוקלטים; אך על משטרתה של מדינת ישראל לפעול בכפיפות לערכי מדינת ישראל, לכבוד האדם של הנחקר ולזכויות הדיוניות.

ג. במקרה דנא - כפי שתיאר בית המשפט המחוזי בהחלטתו מיום 23.12.08 בטענת הזוטא - טען הנאשם להפעלת לחץ נפשי. אף כי בסופו של יום דחה בית המשפט המחוזי את טענת הזוטא בהקשר זה, נדרש השופט לפרטיה. חלק מהם עניינו "קללות, גידופים וניבול פה" המצוטטים בהחלטה, והמעין יעין ותבחל נפשו, אך החלטתי לאחר מחשבה שלא לצטטם כלשונם, כדי לא להכביר דברי ביבין. בית המשפט ציין, כי הסניגוריה טענה כנגד הדברים הללו, והתביעה-שהביעה אמנם צער על חלקם - טענה ש"הדבר היה נחוץ כדי לקרב את החוקר אל הנחקר". בית המשפט ציין:

"הטענה בדבר איומים נשענת על תמלילי החקירה. החוקרים אינם יכולים, כמובן, להכחיש את מה שהוקלט וצולם ונשמע בבירור מתוך תקליטור החקירה. הם יכולים רק 'לתרץ' את האמרות וההתבטאויות השונות על תוכנם הוולגרי. התירוצים נשמעו לי נלעגים (פתטיים) ואולי אף שקריים. ניסיון להקנות משמעות 'ניטראלית' או 'אינפורמטיבית' לביטויים שתוכנם מאיים במפורש... גם בעניין ניבולי הפה אינני מאמין לחוקרים ולהסבריהם. גם על כך אוסיף דברים בפרק הבא."

ולהלן:

"לחץ נפשי בלתי הוגן - כאמור הלחץ הנפשי נבע מאיומי החוקרת...רכיב שני של גרימת הלחץ הנפשי נעוץ בשפה הגסה ובניבולי פה שהחוקרים השתמשו בהם.

אני סבור ששני רכיבי ההתנהגות הללו פסולים. השימוש בפגיעה האפשרית במשפחה איננו אמצעי חקירה תקין ואף לא 'תחבולה מותרת'... גסות הלשון של החוקרים לא הייתה במקומה (אינני שולל את האפשרות להשתמש בשפה כזאת ביחס לעבריינים שניבולי פה שגורים על

לשונם). שפה זו יותר משהיא פוגעת בכבוד הנחקר, היא מגלה כבוד מן הנוקטת בה. אני אמנם סבור שהחוקרים השתמשו בשפה הבוטה כדי להגדיל את פגיעותו של הנאשם וכדי להדגיש את עוצמתם שהם כמי ששולטים בחקירה אך בפועל לא ניכרה השפעה מעשית לדבר על הנאשם".

ד. כשלעצמי איני מתעלם מהיות החוקרים מצויים בלהט החקירה, מן הצורך להגיע לחקר האמת לאחר שחיי אדם קופדו, מן הדבקות במטרה ובחריצות; אך סבורני כי גם בלא ללקות באסטניסיות יתירה, ומובן כי בחקירת פשע עסקינן ולא באירוע בבית מרקחת או להבדיל בבית הכנסת, דרך זו אינה מתקבלת כל עיקר על הדעת, וראויה לביקורת הכוללת גם את הפרהסיה הציבורית, לרבות פרסום בתקשורת. עסקינן במונחים בסיסיים של כבוד האדם, גם אם הוא חשוד בעבירה קשה, ומצבור ניבול הפה (שהסניגוריה גם טרחה למסור לנו אסופה נבחרת ממנו) הדהים אותי, אף שנער הייתי וגם זקנתי למדי ורבות ראיתי. אזכיר מתורת המוסר העברית עוד, כי בספר מסילת ישרים לר' משה חיים לוצאטו (איטליה-הולנד-ארץ ישראל, המאה הי"ח), נאמרו בפרק י"א דברים היפים לענייננו עד מאוד, והמשקפים את רוח המשפט העברי:

"עוד בענין זנות הפה והאזן, דהיינו: הדבור בדברי הזנות או השמיעה לדברים האלה, כבר צוחו ככרוכיא: "ולא יראה בך ערות דבר" (דברים כ"ג) - "ערות דבור זה נבול פה," ואמרו (שבת ל"ג): "בעון נבלות פה צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות ובחורי ישראל מתים" חס ושלום, ואמרו עוד (שם): "כל המנבל פיו מעמיקים לו גיהנם", ואמרו עוד (שם): "הכל יודעים כלה למה נכנסת לחופה אלא כל המנבל פיו כו' אפילו גזר דין של שבעים שנה לטובה הופכים לו לרעה"... הרי לך שכל החושים צריכים להיות נקים מן הזנות ומענינו. ואם לחשך אדם לומר שמה שאמרו על נבול פה אינו אלא כדי לאיים ולהרחיק אדם מן העבירה ובמי שדמו רותח הדברים אמורים, שמדי דברו בא לידי תאוה, אבל במי שאמרו דרך שחוק בעלמא לאו מלתא היא ואין לחוש עליו, אף אתה אמור לו: עד כאן דברי יצר הרע, כי מקרא מלא שהביאו ז"ל לראיתם (ישעיה ט'): "על כן על בחוריו לא ישמח ה' וגו' כי כולו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה", הנה לא הזכיר הכתוב הזה לא עבודה זרה ולא גלוי עריות ולא שפיכות דמים, אלא חניפה ולשון הרע ונבול פה, כולם מחטאת הפה בדבור, ועליהם יצאה הגזירה: "על כן על בחוריו לא ישמח ה' ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחם", אלא האמת הוא כדברי רבותינו ז"ל, שנבול פה הוא ערותו של הדבור ממש, ומשום זנות הוא שנאסר ככל שאר עניני הזנות חוץ מגופם של מעשה, שאף על פי שאין בהם כרת או מיתת בית דין אסורים הם אסור עצמם, מלבד היותם גם כן גורמים ומביאים אל האסור הראשי עצמו"

ה. אודה כי ביני לביני הירהרתי, בהיבט חינוכי-מוסרי, באשר לתוצאה הסופית של פרסום, שהרי משמעותה תהא כי כל צופי הטלוויזיה ישמעו את הדברים הללו ו"יראו את הקולות", וביטויים כגון אלו שנשמעו בחקירה ישובו וישמעו בראש חוצות; אך באתי לכלל מסקנה שאין מנוס מאותו "אור השמש המטהר", ואולי יהא בפרסום כדי לסייע שלא להגיע לכגון דא בחקירות עתיד. כאמור, גם חברתי רואה במקרה דנא "עניין ציבורי ממשי" בהבאת אופן ניהולה של החקירה המשטרית לידיעת הציבור.

ו. לדידי סעיף 13 משמיע, יחד עם סעיף 70 לחוק בתי המשפט (נוסח משולב), תשמ"ד-1984, איזון קשה ועדין עד מאוד בין השיקולים השונים (ראו גם בש"פ 4275/07 רשות השידור נ' זדורוב (לא פורסם) (השופט אלון); ברי כי תקפים כל השיקולים שמנתה חברתי, קרי החשש לפגיעה בפרטיותם של נחקרים וצדדים שלישיים, החשש לפגיעה ביעילות החקירות, והחשש של השפעה על האפשרות לנהל את המשפט כראוי- תוך לחץ על עדים, ובעצם ניהול המשפט בזירה הציבורית. מנגד עומד כמובן עקרון פומביות הדיון. בעיני, בקרת הציבור על איכותן של חקירות משטרה היא חלק בלתי נפרד מן הפומביות. על כן בין אמות המידה שיש לשקלן בכגון דא מצוי- ובהדגשה- גם הצורך בשקיפות לשם שימורו של אמון הציבור באוכפי החוק,

ז. גישה זו תואמת את המלצתה של הועדה לבחינת ההסדרים בעניין פרסומים מחקירות המשטרה וגופי חקירה סטטוטוריים אחרים (ועדת הנשיא וינוגרד-אדר ב' תש"ס-מארכ 2000), שאמרה: "אנו סבורים כי אין לאסור על חשוד או על סניגורו לפרסם כל דבר הנוגע לאופן חקירתו. חשוד הטוען כי התנהגו עימו שלא כשורה במהלך חקירתו, רשאי לספר זאת ברבים. אין למנוע דיון ציבורי בדרכי החקירה של גופים חוקרים גם תוך כדי חקירה, כל עוד החשוד נתן הסכמתו לחשיפת פרטים על אודותיו" (ההדגשה במקור). ואכן, לשם כך קבע המחוקק בחוק חקירת חשודים "תיעוד חזותי או קולי", ולשם כך נדרש בסעיף 13 אישור בית המשפט.

ח. שיקולי בית המשפט, לדידי, צריכים איפוא לכלול גם שיקול זה- וכמובן יש ליתן בתוכם משקל חשוב לעמדת הנחקר עצמו (שבנידון דידן הוא החפץ בכך), שהרי כבוד האדם שלו בכף המאזניים ופניו הם שהולבנו; זאת אף כי אולי דומה שצדק השופט ד"ר מודריק, באמרו כי הדברים משליכים עוד יותר על החוקרים עצמם. סוף דבר, בהפעילו את סמכותו לפי סעיף 13, על בית המשפט- תוך היוועצות ביועץ הותיק

והטוב, השכל הישר-ליתן דעתו לכל השיקולים שמנתה חברתי-ובתוכם גם לשקיפות פעולתה של המשטרה.

ט. אוסיף, כי במקרה הספציפי גם מדובר בנחקר שהיה כבן 18 בעת החקירה (הגיל המדויק אינו ברור לי, אך האירוע הקשה היה ב- 29.7.07, ונאמר כי הנחקר יליד 1989). ברי, כי כשהמדובר בנחקר שהוא קטין או בגיר שזה עתה בגר, היחס בחקירה צריך להיות בהתאם. דברים אלה נאמרים, כמובן, לעניין דרך החקירה, ואיני עוסק כלל במשפט הפלילי עצמו ובתוצאותיו.

י. אין נעלמים ממני, כמובן, שיקולי התביעה שמנתה חברתי באשר לחשש מהשפעה על עדים, הירתעות עדים ועוד. אל יישכח מאיתנו כי תפקיד המשטרה והתביעה הוא להעמיד עבריין לדין, ואינטרס הציבור הוא שלא לסרסן. שיקול חשוב בעניין זה הוא עיתוי הפרסום. בהחלטות בתי המשפט המחוזיים שהובאו לידיעתנו, ניתן לשיקול זה- בעיקר בטרם הוגשו החקירות כראיות ולעתים גם בהמתנה להכרעת דין-מעמד (ראו פ"ח 1011/05 חדשות 10 נ' לליק (לא פורסם); פ"ח 1034/05 פלג נ' מדינת ישראל (לא פורסם); ב"ש (ת"א) 92681/05 רשת נ' מדינת ישראל (לא פורסם)). בתי המשפט נטו פחות לפרסם בטרם הוגשו הראיות, נטו יותר לפרסום כשהמשפט הסתיים או קרב לסיומו, או כשניתנה הסכמת הנחקר. לעתים ניתן הפרסום אף חרף התנגדות נחקרים (ב"ש (ת"א) 90083/04 חדשות 10 נ' מדינת ישראל (לא פורסם)), וזאת בגלל עניין ציבורי מיוחד. לדידי אין פסול בדחיית הפרסום למועד מאוחר, כדי למנוע חשש של ממש לפגיעה במשפט. את הנסיבות בענייננו שלנו תיארה חברתי.

יא. ולנושא נוסף-מעמדת המדינה עלתה טענה, כי שיח ציבורי בנוגע לקלטת ומשמעותה, שיבוא בעקבות הפרסום, עלול להשפיע גם על שופט מקצועי הנחשף לפולמוס, ומשום כך תיתכן פגיעה בתקינות ההליך השיפוטי. לשאלת חברתי, השופטת פרוקצ'יה, שהרי מדובר בפרוטוקול פתוח, ממילא, ומה ההבדל בין זאת לפרסום- השיב בא כוח המדינה, כי מראה עיניים אינו דומה לפרפרזה בדיווח תקשורת. אכן, כן הוא; ועל כן קבע המחוקק את האיסור לעניין "תיעוד חזותי או קולי", שהרי ברי כי פרטיות המבקש תיפגע במיוחד על ידי פרסום כזה. כשלעצמי סבורני, כי שופטים מחנכים עצמם כל ימיהם על כס השיפוט שלא להיגרר להשפעות תקשורתיות, אם כי כולנו בני אנוש. מכאן שוב הצורך באיזונים.

י"ב. בהיקש אזכיר, כי סעיף 9 (ב) לחוק חופש המידע, תשנ"ח-1998, אמנם מאפשר לרשויות שלא לגלות מידע "אשר גילוי עולל לשבש את תיפקודה התקין של הרשות הציבורית או את יכולתה לבצע את תפקידיה" (ראו ז' סגל, זכות הציבור לדעת באור חופש המידע (תש"ס-2000) 159); והנה האיזון, כעולה מרשימה שכתב על ספר זה הנשיא (בדימוס) מאיר שמגר: "סביר הוא כי השלטון יימנע ממעשים בלתי לגיטימיים הגלויים לעיני כל" ועם זאת "יהיה מקום להקפיד שחובת הגילוי לא תתלווה בשחיקה של הזכות לפרטיות" (הארץ ספרים, י"ח בסיוון תש"ס (21.6.00)).

י"ג. "השורה התחונה" של הדברים היא בצרכי היחיד והרבים מזה ובמסר השקיפות מזה. בית משפט דיוני, והוא הכתובת הבסיסית והמוסמכת, יעמיד אלה מול אלה את השיקולים, ובסופו של יום יאזן ברגישות אנושית בכל מקרה בין מכלול האינטרסים שנמנו בפסק הדין. בנתון להערות הללו, אצטרף לחוות דעת חברתי.

ש ו פ ט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה.

ניתן היום, כ' באייר התשס"ט (14.5.2009).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט